

Z p r a v o d a j 2/2011

Vydává Územní sdružení Českého zahrádkářského svazu Šumperk

Za redakční radu: Marek Ant. a kolektiv odborných instruktorů

V Šumperku – říjen 2011

Uspěšná 3. Okresní zahrádkářská výstava 2011 v Šumperku

Po více jak dvacetileté přestávce se ve dnech 16. a 17. 9. 2011 v kongresovém sále šumperského Agritecu konala již třetí výstava zahrádkářů. Je možno konstatovat, že byla vytvořena nová tradice.

Územní sdružení Českého zahrádkářského svazu pro okresy Šumperk a Jeseník široké veřejnosti i odborníkům názorně demonstrovalo zájmovou, ale tolik potřebnou a záslužnou práci.

Přes 550 vystavených vzorků ovoce, zeleniny, květin z 18. základních organizací (z celkového počtu 44) dokazují, že zahrádkáři naplňují konstatování nezapomenutelného Karla Čapka, že pravým zahrádkářem se člověk stává až po 50. roce věku – jednoznačně znovu dokázali, že práce na zahradě také mimořádně prospívá jejich fyzickému, ale i duševnímu zdraví!

Je až neuvěřitelné, kolik bylo na výstavě vzorků nejnovějších odrůd ovoce, kolik bylo představeno nových druhů zeleniny či jak zahrádkáři sledují, shánějí a pěstují nově vyšlechtěné odrůdy rajčat, paprik, pelargoníí apod.

Například řada návštěvníků ocenila krásu, vybarvenost, velikost a dokonce i chuť některých nových odrůd jablek (Bohémia, Jonagold z Libiny a Veleboře), ale na druhé straně měla velkou radost z toho, že na našich zahradách jsou stále doslovně nezapomenutelné odrůdy (Řehtáč soudečkový/koza/- která téměř nepotřebuje chemické prostředky proti chorobám a škůdcům – či pro mnohé nejchutnější jablko vůbec Koksova reneta). Je až s podivem, kolik se na zahrádkách pěstuje nejnověji vyšlechtěných odrůd a variant paprik, rajčat (Tipo), do jaké velikosti mohou lusky papriky v podhorské oblasti vůbec dorůst! Nebo – slyšel a viděl někdo o vitamínové bombě zvaná ačokča – něco mezi paprikou a okurkou? A co „kelozel“ (kříženec kapusty a zelí – další vitamínová bomba) – představený v mimořádné velikosti pěstitel z Vyhličky, dýně hokajdó, doslava obří dýně z Dolních Studének, a nebo bez mála metr dlouhý „obyčejný“ pórek! Nebo již jste viděli, či alespoň slyšeli o tom, že již dvouletý keřík s červenými listy „Hvězda Hollywoodu“ může potěšit červenými, šťavnatými, sladkými plody od června do září? Na výstavě jste jej mohli nejen vidět, ale i objednat si jej k vlastní výsadbě a pěstování.

K zahrádkaření neodmyslitelně patří květiny a zvláště velký cit a znalosti pro jejich aranžování (floristika). A toto znovu prokázali nejen pěstitelé z Rapotína, Temenice, ale i vazačky květin ze Sobotína. Kolik jen návštěvník letos viděl nejrůznějších tvarů a barev květů jiřin – v celé barevné škále od sněhově bílých až po téměř černé, s velikostí květů od 20 milimetrů po téměř 30 centimetrů!

Na výstavě trvale přítomní přední zahrádkářští odborníci a pomolog měli vlastně neustále co vysvětlovat nejen k pěstování bonsai (všechny doslovně nadchla mimořádná kolekce pěstitelů z Dolních Studének), ale k pěstování a ošetřování jablek, švestek, malin, ostružin, česneku, rakytníku řešetlákového, či již zmíněných ačokči a Hvězdy z Hollywoodu. Doslovně ani chvíli odpočinku neměl pomolog, který se snažil návštěvníkům prozradit, jak se jmenují jimi přinesená jablka.

Výstava skutečně vzbudila mimořádný ohlas i zájem veřejnosti. Byť letos nebyla uprostřed města, ale 1200 dospělých a přes 500 dětí od mateřských škol z Temenice po studenty odborných a středních škol – dokazují, že dobrá věc se podařila. Všichni oceňovali i letošní novinku možnost ochutnat nejen jablka z Veleboře, ačokču z Postřelmovy, ale dokonce i některé středoškolačky nechtěly věřit, že paprika pálivec z Bludova může opravdu přimět až k pláči, dokud si to samy na sobě nevyzkoušely.

Územní rada Českého zahrádkářského svazu touto cestou děkuje všem vystavovatelům, organizátorům a předním odborníkům za odvedenou práci, Agritecu Šumperk za pronájem prostor a návštěvníkům za opravdový zájem. Především je potřeba poděkovat hlavnímu manažerovi výstavy ing. Karlu Janičkovi ze ZO Bludov.

Obnovit tradici zahrádkářských výstav v okresním městě je nejen velmi správná, ale potřebná věc, to při zahájení potvrdil i starosta města Mgr. Zdeněk Brož, který dosud na žádné výstavě nechyběl. A těšíme se na setkání na Okresní výstavě v roce 2012! Jistě bude ještě zajímavější! Vždyť zahrádkářská organizace bude mít 55. narozeniny.

V roce 2012 slaví 55. výročí Český zahrádkářský svaz

Rok 2012 je významný v historii ČZS. V tomto roce budeme slavit 55. výročí založení našeho svazu, kdy celostátní sjezd konaný dne 29 září 1957 schválil jednotný svaz našeho hnutí. Bylo to v době, kdy státní orgány dávaly zahrádkářskému hnutí v Československé republice prioritu. Dochází k velkému rozmachu v Čechách na Moravě i na Slovensku. Zakládají se řídicí orgány základních organizací ve městech a obcích a následně zahrádkářské osady a kolonie. Vedení státu pochopilo, jak velký význam má zahrádkaření ve společnosti, ve vztahu k přírodě a obnově pracovní síly a hlavně při zlepšování životního prostředí měst a obcí. Moudré vedení státu je nutné spatřovat i v tom, že podpora zahrádkaření v republice přinese vypěstování většího množství výpěstků ovoce a zeleniny, které se v 60. a 70. letech minulého století v dostatečné míře na trhu nedostávalo. Zahrádkáři tak pomáhali trhu své přebytky prodávat občanům. Víme, že nadšení, které provázelo naše hnutí se projevilo tím, že každý chtěl mít zahrádku. Zlepšil se vzájemný vztah mezi lidmi, upevňovalo se přátelství a důvěra mezi členy ČZS. Dá se říct, že toto období trvalo do roku 1980. Po tomto roce již v našem hnutí dochází k názorovým diskuzím, jak bude vypadat naše hnutí v 21. století. Z Evropy se šířil trend rekreačního zahrádkaření. Tam již zahrádkáři viděli, že ovocem a zeleninou bude trh přesycen a klasické pěstování do budoucna bude jen „koníčkem“ starší generace zahrádkářů. V hledání stylu dalšího života hnutí zahrádkářů bylo nutné, jak mladou generaci získávat, aby činnost byla přitažlivá a uspokojující pro jejich potřeby. Proto se trend v zahrádkaření uchýlil v tzv. rekreační – odpočinkové. Tímto směrem se ubírá i ČZS, který však i preferuje klasické metody v činnosti zahrádkáře.

V současné době je třeba se podívat, jak náš svaz a naše hnutí vypadá po 55 ti letech. Nejsložitějším obdobím pro naše hnutí bylo období po roce 1989. Dochází k rozpadu Československé republiky, nastává divoká privatizace. Před rozpadem Československé republiky měl ČZS 280 tis. členů, v současné době má Česká republika 160 tis. členů. Dochází k odebírání půdy, na které zahrádkáři pracovali, dochází k úbytku členské základny a k rušení základních organizací. Zahrádkáři byli spojováni s kolektivizací vesnice při zakládání JZD a s tím, že ukradli půdu státu. Propaganda šířila nepravdivá tvrzení, poplatné té době, že zahrádkáři škodí přírodě a ekologii. Mnoho členů ČZS bylo znechuceno tímto tvrzením a touto situací a opustilo naše řady. Dodnes nemáme zahrádkářský zákon, který schválil parlament ČR i senát ČR v roce 2009, ale prezident jej odmítl podepsat bez komentáře a zdůvodnění. Tak nás ještě dnes bohužel vidí někteří političtí představitelé v našem státě. Nesmíme propadat skepsi a beznaději. Zahrádkáři v okolních státech naší republiky mají podporu státních orgánů a jejich hnutí je na vysoké úrovni, což má ověřeno i naše vedení ČZS. Doufejme, že i my se dočkáme u nás v ČR, že zahrádkáři budou uznáváni jako hnutí včelařů, vinařů, myslivců či rybářů, kteří svůj právní status již v našem právním řádu mají zakotven.

I přes tyto problémy se dá říci, že naše hnutí opět získává na vážnosti a popularitě mezi občany. Výstavami, přednáškami i semináři si získáváme uznání a přichází doba, že i mladí lidé pochopí, že zdravé ovoce a zelenina velice blahodárně prospívá našim dětem pro jejich zdraví. ČZS spolupracuje se zahrádkáři z NSR Polska, Rakouska, Maďarska, Slovenka, Holandska a dalších zemích a vyměňují si zkušenosti v rámci „modernizace“ zahrádkářského hnutí při zachování tradic každého státu. Je nutné vědět, že přibývá zájemců o členství ČZS a je zájem získávání pozemků v zahrádkářských koloniích obzvláště u mladých lidí ve městech.

S nastávajícím 55. výročím ČZS vzpomeňte ve svých ZO na shromážděních taktéž na začátky zakládání vaší organizace, připomeňte si členy, kteří se zasloužili o vznik vašich zahrádkářských kolonií. Oceňte i ty své členy, kteří ve složitém období posledních let propagují zahrádkářské hnutí a obětavě pracují. Ve své práci a činnosti se nemáme za celých 55 let za co stydět, buďme hrdí i na to, že jsme členy velkého hnutí ČZS, s velkým a otevřeným srdcem pro každého, kdo má rád přírodu, rozumí jí, chrání ji a umě ji využívat.

Přeji do dalších let našemu hnutí mnoho dalších úspěchů. – Marek Antonín, předseda ÚS –

Historie počátku zahrádkářského hnutí na Šumpersku

V Šumperku od r. 1900 do r. 1945 byla jedna zahrádkářská kolonie, tzv. SCHREBEROVA, kde hospodařili převážně němečtí občané neboť z 16 tis. obyvatel Němců bylo jen 2 tis. občanů Čechů. V roce 1946 po odsunu Němců pozemky v kolonii převzali noví čeští osídlenci, kteří na nich hospodařili do roku 1956. Po vzniku jednotného svazu ČZS v roce 1957 bylo v Šumperku ustanoveno 18 ZO s 1 200 členy. V současné době v městě Šumperku je 22 ZO s 1 500 členy. Největší rozmach zahrádkářského hnutí na šumpersku nastal po 1. sjezdu ČZS v roce 1957. Byly zakládány ZO a osady na celém tehdejší okrese, zároveň byly zakládány ZO přídomních zahrádkářů. Při tak velkém nadšení být členem ČZS a mít svoji zahrádku bylo založeno v okrese 86 ZO s počtem členů 8,5 tis. (tato čísla platila až do roku 1990). Zahrádkářské hnutí bylo rozprostřeno na Jesenicku, Zl. Horách, Mikulovicích, Hanušovicku, Štítecku, Zábřežsku, Mohlenicku, Dubicku, Libině a Šumpersku.

Tento stav trval do roku 1989 kdy byl tento rok pro naše hnutí zatím nejsložitější. Dochází k úbytku členské základny a k rušení základních organizací. V současné době má okres Šumperk 37 ZO a okres Jeseník pouze 6 ZO. Oba okresy jsou sdruženy pod ÚS – ČZS Šumperk a má celkem necelých 3 tis. členů.

Je třeba připomenout ty, kteří se nejvíce zasloužili při zakládání a rozšiřování zahrádkářského hnutí na Šumpersku a Jesenicku. Byli to: př. Isidor Giesel ze Šumperka, Štěpán Horáček z Dolních Studének, František Nykl z Rapotína, Karel Černošous ze Šumperka, Jaromír Vondra ze Šumperka, Jiří Urbánek z Postřelkova a Jaroslav Vít ze Šumperka. Všichni si zaslouží i ti další nejmenovaní upřímný dík za práci, kterou odvedli ve prospěch hnutí ČZS pod Jeseníky a v Šumperku.

Program oslav 55. výročí ČZS

Připravujeme se na důstojné připomenutí zahrádkářského hnutí u nás na okrese Šumperk – Jeseník. Již v únoru a březnu 2012 se uskuteční pro širokou veřejnost dvě přednášky na téma okrasné dřeviny a čarovníky v naší zahradě a ovocnářství ve zdravé výživě. Přednášky a diskuzi povede autor několika odborných knih a publikací ing. Kostelníček Miroslav z Jalubí.

V měsíci dubnu se uskuteční slavnostní plenární zasedání Územního sdružení, na nějž pozveme zástupce RR – ČZS, který připomene ve svém vystoupení něco z historie našeho hnutí, ale především nastíní program a vizi ČZS.

Na výroční členské schůze do ZO vyšleme zástupce PÚS, kteří seznámí členskou základnu o rozvoji našeho hnutí v okrese Šumperk a Jeseník, pokud o to výbory ZO požádají.

Vyvrcholením svátku ČZS bude uspořádání 4. Okresní výstavy zahrádkářů v Šumperku a to 5. a 6. října 2012. Tato bude pojata velkolepě a slavnostně. S její přípravou bude započato již v měsíci únoru 2012 (bližší informace budou zveřejněny na našich web. stránkách www.usczssumperk.cz.)

PÚS věří, že regionální výstavy v obcích a městech pořádané ZO ČZS proběhnou ve znamení popularizace zahrádkářského hnutí. Předpokládáme, že výstavy se uskuteční v Javorníku, Jeseníku, Sobotíně, Rapotíně, Dolních Studénkách, Bludově a Dubicku.

Poznávací autobusový zájezd

- uspořádala 20.8.2011 ZO ČZS Dolní Studénky za spoluúčasti členů a instruktorů ÚS ČZS Šumperk. Hlavní náplní tohoto zájezdu bylo poznávání okrasných dřevin a keřů, hodících se k osazování předzahradek, skalek a odpočinkových ploch, jakož i k osazení koryt a mís, které lze mít i na balkonech obytných domů v městské aglomeraci.

Prvním cílem našeho zájezdu byla věhlasná školka Horákových v Bystřici pod Hostýnem, která svým sortimentem a tradicí (založeno r. 1926) patří mezi nejlepší školkařské firmy u nás. Jako předem ohlášená návštěva jsme byli očekáváni a dostalo se nám mnoho cenných rad a inspirací. K vidění a posléze ke koupi zde byl nepřehledný sortiment zakrslých keřů a dřevin, které v běžných zahradních centrech nejsou k dostání, nehledě na cenové rozdíly. Zejména nás zaujal velký počet zakrslých dřevin smrků, borovic, jinanů, jalovců, modřínů a jiných méně známých dřevin. Za zmínku stojí i sortiment okrasných travin a skalniček hodící se zejména k osazování rabat a skalek. Po zakoupení kultivarů a rostlin nám byli pracovníky školky zodpovězeny dotazy k zakoupeným kultivarům. Další zastávkou bylo arboretum v Pasekách. Toto překrásné, ač velmi mladé arboretum založil v roce 2007 ing. Bořivoj Slabý, kterého známe z pořadu televize „Zahrada je hra“. Při realizaci arboreta využil toho, že zde byl původně lom a tak předcházející těžbou vytvořené terení vlny vhodně osázené působí, jako by je vytvořila příroda sama. Zbytky lomového kamene byly použity k úpravě cest a chodníků. Arboretum je utvořeno jednotlivými ucelenými výsadbami

konifer, travin, skalniček. Procházka po chodnicích vedoucích po vrstevnicích zanechává v návštěvnicích nezapomenutelné zážitky.

Instruktoři radí, informují

Naše zahrádka – podzim

Za teplého počasí stále můžeme vysazovat trvalky kvetoucí na jaře až počátkem léta (pivoňky, krásnoočka, kopretiny, turany, kohoutky aj.), z cibulovin hyacinty, tulipány a lilie. Nakupujeme a vysazujeme sazenice růží a otužilejších listnáčů, výhony jim nezkracujeme, až na jaře. Jiřinkám, kterým mráz zničil květy a list, vyryjeme hlízy ze země, očistíme je, necháme několik dní oschnout a pak je přes zimu uložíme v chladné bezmrazé místnosti. Obdobně se postaráme o hlízy begonií. Zaslá květenství trvalek a některých travin, které mají ve spící zahradě určitou, třeba i malou, okrasnou hodnotu na podzim neodstraňujeme, ale ponecháme na zahradě až do časného jara.

Končíme sklizeň pozdních jablek, hrušek a švestek. Zdravé plody uložíme na lískách do vyčištěného a vybíleného sklepa. Za sucha zavlažujeme záhony nově osazené jahodníkem. Zeleninu, která snáší menší mrazy (růžičková a kadeřavá kapusta, pór, případně i kořenová petržel), sklízíme nejlépe za oblevy během zimy. V klimaticky příznivých oblastech začínáme sázet ozimý česnek. V koutě zahrady vytvoříme z větví po průklestu stromů, listí a suchých rostlinných odpadů zimní úkryt pro ježka. V příštím roce se nám za naši pomoc odmění ničením různých zahradních škůdců, zvláště slimáků.

Pěstujeme česnek jako velmi zdravý zahrádkářský produkt

Ještě než se pustíme do sázení je vhodné sadbu (rozdružené stroužky) namořit, třeba už v září, sulkou proti vlnovníku česnekovému (problémy jsou, sním všude), rychle vysušit a čekat na správný čas sadby.

Pokud je zem chudá, bez živin, je třeba zapravit do země 5 dkg/m² Cereritu před výsadbou. Lze použít i hnůj, ale vyzrálý, v žádném případě čerstvý."

Kdy je třeba sázet? "Co nejpozději, od druhé poloviny listopadu do Vánoc. Správně se má zasázet a druhý den má zamrznout." Je třeba mít připravené, ulehlé lůžko. Pokud to lze, můžeme stroužek jen vtlačit asi do 6 cm hloubky (nad stroužkem). Pokud to nejde, je nejlepší udělat rýhy na hloubku výsadby, nasypat stroužky, dopíchnout ručně, aby pevně seděly v půdě, zahrnout a zašlapat. Vůbec nejhorší je používat sázecího kolíku, protože pod podpučím je vzduch, který brání zakořenění. Jakmile začne stroužek kořenit, začnou se aktivovat obranné látky vůči chorobám. Spon volíme podle mohutnosti nadzemní části (30 – 40 x 8 – 10, hloubka 5 – 8 cm).

Ještě krátce k hnojení. Cererit je před výsadbou lepší než NPK, protože obsahuje draslík ve formě síranu draselného, a tedy navíc obsahuje síru, kterou česnek potřebuje k tvorbě silic, v NPK je naproti tomu chlorid draselný. V sezóně hnojíme dusíkem obsaženým výhradně v ledku vápenatém (15,5 % N), protože je účinný i v době sucha, dusík v LAV (27 % N) je v době sucha nedostupný). Aplikujeme 3-4x za sezónu 1 kg ledku na ar (1. na jaře, když česnek povyroste, 2. po 3-4 týdnech a 3. při hlávkování). Pokud pěstujeme na malé ploše, kultivujeme na začátku vegetace vidlemi na házení hnoje) napříč řádku. Několikrát prokypříme po oschnutí rosy, tím zničíme klíčící rostliny plevelů. Česnek nemá rád hlubokou kultivaci

Několik postřehů:

- Pokud na jaře hodně prší, náhle se ochladí nebo oteplí a česneku začnou žloutnout špičky listů, nejedná se o plíseň. Česnek pouze díky stresu nepřijímá dusík, přihnojte proto ihned při objevení příznaků ledkem vápenatým.

- Česnek je středně náročný na vodu. Když se vám zdá, že je třeba zalít mrkev, zalijte i česnek.

- Všechny česneky se dají sázet na podzim, ale ne všechny na jaře. Při jarní výsadbě můžeme záhony připravovat i k jiným zeleninám a vyhneme se problémům s houbomilkou. Nevýhodou je nižší výnos.